

"Edirne'de Kültür ve Sanat"

**Ender
Bilar**

www.enderbilar.com

UNESCO DÜNYA MİRASI BİR KENTTE KENTLİ OLABİLMEK: EDİRNE -5

Bir önceki yazımızı şu soruyla bitirmiştik: Edirne, kendi hafızasıyla birlikte büyümeyi başarabildi mi?

Bu yazıda, söz konusu soruya kent tarihimizde iz bırakan somut örnekler üzerinden yanıt aramaya çalışalım.

Kurtuluş Savaşı sonrasında harap bir kent görünümünde olan Edirne'de halk yorgun ve bitkindir. Yoksulluğun ve eğitimsizliğin belirgin biçimde hissedildiği bu dönemde yöneticiler, sınırlı imkânlarla kenti yeni imar planları doğrultusunda geleceğe hazırlama çabası sürdürürken diğer taraftan da kentin gastronomi değerlerini ekonomiye dönüştürme çabası içine girmişlerdir.

Ancak bu süreçte, Osmanlı döneminden kalan yapı kalıntılarının taşlarının yol yapımında kullanıldığı, arsa alanlarının ise özel kişilere satışa çıkarıldığı görülmektedir. Bugünkü ifadeyle bu uygulamalar, kamusal varlıkların tasfiyesi ve özelleştirilmesi niteliğindedir.

Kentin içinden geçen üç nehrin verimli topraklarında yetişen sebze ve meyveleri ekonomiye kazandırmak amacıyla Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulan konserve ve şarap fabrikalarının ömrü kısa olmuş, sürdürülebilirlikleri sağlanamamıştır. Bir dönem ülkenin aranan markalarından olan Edirne Beyaz Peyniri'nin de bugün geldiği nokta üzüntü verici durumdadır.

Kentin kale dışında gelişen ilk mahallelerinden biri olan Balaban Paşa'nın yaptırdığı Balaban Paşa Mescidi bu sürecin dikkat çekici örneklerinden. Yapının taşlarının kaldırım

inşaatında kullanıldığı; Edirne Vakıflar Müdürlüğü'nün 1 ve 21 Ağustos 1926 tarihli 227 ve 241 sayılı kararlarıyla "yıkıntı" olarak satışına karar verildiği belgelerde yer almaktadır. Ayrıca mescid arsasının da 28 Eylül 1940 tarihli 78 sayılı kararla satışa çıkarıldığı ve 16 Aralık 1940 tarihli 88 sayılı kararla metrekaresi 33 kuruştan Edirne Belediyesi ambar memuru ve merkez tahsildarı Osman Türkkan'a satıldığı anlaşılmaktadır.¹

Bu dönemde bu tür örnekler sıkça görülmektedir. Buna karşın, aynı dönemde kentin sosyal yaşamında dikkat çekici bir hareketlilik de söz konusudur. Kadim kent Edirne'de 1940'lı yıllarda 10'un üzerinde tenis kortunun bulunması, farklı kültürlerden oluşan toplulukların kentin kültürel ve sosyal gelişimine yaptığı katkının somut bir göstergesidir.

1950'den sonra Edirne'de birçok değerli eser yıkıma uğramıştır. Bunun nedeni, Gündüz Özdeş'in Selimiye'yi merkez alan planına aykırı yapılaşmalardır. Özdeş, Selimiye'nin mimarisi kadar şehircilik anlayışının da korunması gerektiğini vurgulamıştır. Ancak plana rağmen, eski Askeri Rüstiye binasının yerine Selimiye önüne ruhsatsız bir Orduevi yapılmıştır. Kaleiçi temelindeki çalışmaların ardından 1966'da ilk uygulama planı hazırlanmış ve 1968 yılında da Selimiye çevresine yönelik mekânsal düzenleme planı yapılmıştır.²

Edirne 1969 yılında "kalkınma öncelikli iller" kapsamına alınmasıyla birlikte³ kentte hızlı bir betonlaşma süreci baş-

lamıştır. Ancak o güne kadar kentin genişlemesine yönelik yeni imar planlarının geliştirilememiş olması, bu sürecin kentin ilk şehirleşme çekirdeğini oluşturan "Tarihi Kaleiçi" alanında başlamasına neden olmuştur.

Bu bağlamda Kaleiçi'de ilk kooperatifleşme hareketi 1962 yılında başlamıştır. Edirne Mahdut Mesuliyetli İşçi Evleri Yapı Kooperatifi Kaleiçi'nin Yangınlık semtinde inşa ettirdiği 12 hanelik evlerin inşaatını 1962 yılının Ağustos ayında bitirerek düzenlenen törenle ev sahiplerine anahtarları dağıtmıştır.⁴ Edirne'de 1975 yılında ilk kooperatifleşme olarak planlanmış yerleşme alanı da Binevler bölgesidir.⁵

Belediye, bir taraftan bölgedeki inşaatları kontrol ederek ruhsata aykırı hareketlere ceza uygularken diğer taraftan da imar planına aykırı yapıları çıkıntıları yıktırmaktaydı.⁶

Tarihi konutların yıkılarak yerlerine betonarme ve çok katlı yapıların inşa edilmeye başlanması, Anıtlar Kurulu'nu harekete geçirmiştir. Anıtlar Yüksek Kurulu, Kaleiçi'ni sit alanı ilan ederek Eylül 1977'de bölgede üç kattan fazla bina inşa edilmesini yasaklamıştır.⁷

Edirne Belediye Başkanı Güngör Mazlum, müteahhitler ile yapmış olduğu toplantı da inşaatçıların dilek ve şikâyetlerini dinleyerek, Anıtlar Yüksek Kurulunca son alınan ve bu bölgedeki inşaatları çok kısıtlayan bu karar eleştirilmiş ve kararın değiştirilmesi yolunda Belediye'nin işe müdahalesi talep edilmiştir. Bu bağlamda belediye tarafından yaptırılmakta olan imar planı revizyonu ve tarihi çevreyi koruma planının yapım ve onarımı işinin çabuklaştırılmasının elzem olduğu ileri sürülmüştür.⁸

1966 yılında kabul edilen 775 sayılı Gecekondu Kanunu, kentsel hizmetlerin daha düzenli ve etkili bir biçimde sunulmasını sağlamak ve şehirlerde altyapının planlı şekilde geliştirilebilmesine imkân tanımak amacıyla yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, özellikle hızlı kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlara çözüm üretmeyi ve gecekondulaşmayı yasal bir çerçevede içinde ele almayı hedeflemiştir.⁹

Edirne'de sanayileşme hareketliliğiyle birlikte kentin önemli problemlerinden biri de gecekondu meselesi olmuştur. Şehrin değişik bölgelerinde gelişen gecekondu yapılaşmasından Yıldırım semtindeki ermeni mezarlığı da nasibini almıştır.¹⁰ Şehir nüfusunun giderek yoğunlaşmasıyla birlikte gecekondu sorunu önem kazanmış olup sorunun çözümü için sosyal konut inşaatı gelişmeye başlamıştır.¹¹

1970'li yıllarda Edirne için önemli bir kalkınma hamlesi olarak değerlendirilen ve kurulması planlanan organize sanayi bölgesi girişimleri, çeşitli eko-

nomik ve idari nedenlerle istenilen sonuca ulaşamamıştır. Nitekim söz konusu organize sanayi bölgesi çalışmaları 1978 yılında da başarıya ulaşamamış ve proje hayata geçirilememiştir.¹²

Edirne Belediye Başkanlığı almış olduğu imar kararları içinde ağırlık noktasını gecekondu yapımını önlemek gayesi ile plan geliştirilmesi kararı teşkil etmiştir. Daha önceki şehir planına ek olarak Hacılar ezanı mevkiinde düzenlenen DSİ kanalları arasında kalan 400 m. genişliğinde ve İstanbul asfaltına paralel bir sahanın da planlanmasını meclis kabul etmiştir.¹³

Bu bağlamda Edirne Belediyesi kentin sorunlarına çözüm üretmek amacıyla dört komisyon kurmuştur. Bu komisyonlar "Edirne'nin Konut Sorunu Komisyonu", "İmar Planı ve Tarihi Çevreyi Koruma Planının Tartışılması ve Kısa ve Uzun Vadeli Ulaşım Sorunu Komisyonu", "Edirne'de Kırkpınar Alanının Değerlendirilmesi ve diğer Park Yerleri Sorunu Komisyonu" ile Edirne'nin Turistik Gelişme Olanaklarını Araştırma Komisyonundan oluşmuştur.¹⁴

Ancak tüm bu planlama çalışmaları ve komisyon kararlarına rağmen, kentin imar ve koruma sürecinde yeni tartışmalar da gündeme gelmiştir. Özellikle tarihi dokunun korunmasına yönelik alınan kararlar, uygulama aşamasında müteahhitler ve vatandaşlar açısından çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir.

Devamı Var...

Kaynaklar:

1- Kazancıgil, Ratip (1992) Edirne Mahalleleri Tarihçesi (1361-1990).- Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları No:7, s.36

2- Yaş, Hakan; Çetin, Can (2019) Edirne'nin Kentsel Genişlemesinin İmar Planları Üzerinden İncelenmesi, Kentleşme ve Yerleşme sürecinde Edirne monografisi kitabın içinde s.134 (Editörler: Mahmut Güler, Seyhan Bilir Güler).-İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları, s.135

3- İzmen, Ümit (2014) Bölgesel Kalkınma Dinamikleri.- Trakya Kalkınma Ajansı, s.17

4- Kooperatif evleri törenle tevzi edildi.(1962) Edirne Sesi Gazetesi, 3 Ağustos 1962, Yıl:2, Sayı:60, ss.1-4.

5- Erdoğan, Nevrihal (2006)Edirne kentinde konut yerleşimlerinin fiziksel ve sosyal yapısının kültür bağlamında değerlendirilmesi.-Edirne: Trakya Üniversitesi yayınları no:67, s.27

6- Edirne Sesi Gazetesi 1977) Belediye inşaatları kontrol ederek ruhsata aykırı hareketlere cezalar veriyor, 31 Ağustos 1977, Yıl:17, Sayı:5523, sf:1

7- Edirne Sesi Gazetesi (1977) Anıtlar kurulu Edirne imar planını altüst etti. 5 Eylül 1977, Yıl:17, Sayı:5526, s.1

8- Belediye Başkanı Güngör Mazlum bu defada müteahhitlerle bir toplantı yaptı.(1977) Edirne Gazetesi, 22 Aralık 1977, Yıl:15, Sayı:4445, s.1.

9- Resmî Gazete Tarihi: 30.07.1966 Resmî Gazete Sayısı: 12362

10- Ermeni mezarlığı gecekondu- larla doldu. (1978) Edirne Gazetesi, 26 Ağustos 1978, s.2

11- Gecekondu önleme bölgesinde gecekondu inşaatlarına izin verilmeyecek (1978) Edirne Gazetesi, 8 Şubat 1978, Yıl:15, Sayı:4476, s.1

12- Yöremizde kurulacak organize sanayi bölgesi çalışmaları durdu. (1978) Edirne Gazetesi, 21 Ağustos 1978, Yıl:16, Sayı:4644, s.1

13- Belediye meclisi ek planın genişletilmesini kabul etti. (1978) Edirne Gazetesi, 25 Şubat 1978, Yıl:15, Sayı:4493, s.1

14- Belediye Başkanı dört komisyon oluşturdu. (1978) Edirne Gazetesi, 19 Nisan 1978, Yıl:15, Sayı:4538, s.1.

Ezan Vakitleri					
İmsak	Güneş	Öğle	İkinci	Akşam	Yatsı
06:31	07:57	13:33	16:28	18:58	20:19

Yenigün
OFSET
edirneyenigun@hotmail.com
edirneyenigun@gmail.com
GAZETECİLİK VE MATBAACILIK

YEREL SÜRELİ YAYIN

Kuruluş: 5 Mayıs 2005

Kurucusu ve Sahibi:

Hasan Tahsin ERYONAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Tarık ERYONAR

Haber Editörü

Özgür ORHAN

Tarih: 19 ŞUBAT 2026 Sayı:6231

UETS adresi: 15602-06750-41933

Baskı, Yönetim, Yazışma Adresi:

Yenigün Ofset Gazete ve Matbaa Tesisleri

Çavuşbey Mahallesi Mumcular Sokak (Makedonya Kulesi Karşısı) No. 16/B EDİRNE

Tel: 0 (284) 213 51 82

WHATSAPP İHBAR HATTI: 0 541 225 27 57

İrtibat Bürosu:

Sabuni Mahallesi Bedesten Dış Dükkanlar No: 5 EDİRNE

Tel: 0 (284) 225 27 57 Tel/Fax: 0 (284) 214 33 31

Yıllık Abone Bedeli:5000 TL. - Şehirdışı Abone Bedeli:7500 TL. -

Resmi İlanlar Sütun cm:232 TL. - Zayıf İlanı 300 TL.

Fiyatı 10 TL. - Eski gazete satış bedeli 20 TL - Fiyatlara KDV dahil değildir.

Renkli basılmasını istediğiniz özel ilan ve reklamlar pazarlığa tabidir.

GAZETEMİZDE YAYINLANAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

www.edirneyenigun.com

NÖBETÇİ

ECZANE

EDİRNE

UZUN ECZANESİ

ŞÜKRÜPAŞA MAH. AHMET YALÇIN SARIĞÖL CAD.
ŞEHİT YAVUZ ZOĞO APT. NO:16 D:12
TEL: 0284 236 00 55

KUTLUTAŞ ECZANESİ

OLIN FABRİKASI KARŞISI
TEL: 0284 235 00 85

MEHMET AY ECZANESİ

ÇİNGİRLER CARŞISI NO:74
TEL: 0284 225 15 03